

13 EKİM 2000 CUMA

YAZI ODASI

SELİM İLERİ

Reşat Nuri'yi Hatırlamak

Benim öyle yazarlarım vardır, durup dururken hatırlarım. Onlara ne kadar çok şey borçlu olduğumu düşünürüm.

Reşat Nuri Güntekin o soy yazarlarımdandır.

İlk tanışmamız "*Kirazlar*" hikâyesiyle. İlkokuldaydım, "*Kirazlar*" Okuma Kitabı'mızdaydı. Bu hikâyenin etkisi o gün bugün sürer. Evet, bugün de tek satırı eskimemiştir.

Çalikuşu, *Akşam Güneşi*, *Yaprak Dökümü* kim bilir kaç kuşağı etkilemiştir. Günümüzün çok satan romanlarının gibi bir etki değil bu, bir iki yıl içinde sönüp gitmemiş.

Çalikuşu tefrika edilirken, Feride'nin Anadolu günleri, yurdun kurtuluşuyla eşanlımlı okunmuş; Ahmet Hamdi Tanpınar anlatıyor.

Feride'nin yaratıcısı Yeşil Gece'de günümüzün hâlâ çözümlenemediği bir aylık sorunundan söz açıyordu, yolun ikiye ayrılacağından, çok tehlikeli dönemeçlerden...

Reşat Nuri, **Fatma Aliye Hanım**'ın *Udı* romanından sonra yazarlık sanatına heves ettiğini söylemiştir. Yalnız, kimsesiz insanı, bir genç kıza, hem de kaçgöç devrinde, çalışma hayatının ayakta tutabileceğini ileri sürmüş *Udı*'yi günümüzde kaç kişi okuyacak? *Udı*'yi çoktan unutulmuş çöplüğüne atıvermişiz.

Reşat Nuri'yi okuyor muyuz? Ders kitapları, müfredat derken, Reşat Nuri isteksizce okunan bir romancı haline getirilmiş, bana sorarsanız.

Gerçi "*Kirazlar*"a ders kitabımızda kavuşmuşum. Bununla birlikte, yarıyıl ödevlerimiz için özeti çıkarmaya çalıştığım Miskinler Tekkesi'nin tadına varabilmem için yıllar, özgür okumaları gereksinecektim...

'İstanbul'da doğan, Çanakkale'de bir mahalle mektebine giden İzmir'in 'Frerler' Fransız mektebinde öğrenimini sürdüren Reşat Nuri, Çalikuşu'yla 'taşra' yaşantısına açılıyor; Üsküdar'daki çocukluk dönemlerinde lalası Şakir Ağa'nın, masallar anlatmış bu eski, Harem İskelesi kayıkçısının doğaçtan yaratıcılığını yaşamı boyunca ilke biliyor...

Reşat Nuri'nin eserinde, toplumun can alıcı sorunlarını her kesimden okurun kavrayabileceği güçlü bir anlatım, seçik bir Türkçe karşımıza çıkar. Romancıya gönül borcumuz sonsuz.

Dudaktan Kalbe'yi okuduğum günleri hatırlıyorum, yemeden içmeden kesilmişim.

Şehir Tiyatrosu'nda seyrettiğim *Tanndağı Ziyafeti*'nden o yıllar pek bir şey anlayamamıştım. Tıpkı *Miskinler Tekkesi* gibi, *Tanndağı Ziyafeti* de zaman geçince allak bullak edecekti. *'Diktatör'* kimliğinin irdelendiği bu oyunun yeniden sahnelenmesi beni hep üzer.

Günün birinde kendimi **Kenan**'a benzetmişim. *'Santimantal roman'* sanılmış *Dudaktan Kalbe*'nin Kenan'ı gönlünde birçok şey yıkılıp harap olduktan sonra, kendisini "*bir hayat mağlubu*" gibi görmeye başlar. "*Büyük hislere artık kabiliyeti*" yoktur. Sevdaları, tutkuları artık "*akaryıldızlar*"a benzemektedir...

Reşat Nuri'nin *Eski Hastalık* adlı romanından tiyatroya uyarladığı *Eski Şarkı*'da uzak bir deniz feneri sanki yanıp söner, ışığı belirli aralarla parlayıp durur. *'Gönül eğitimi'* toplumu nasıl aydınlatacaksa, o uzak fener de, sıcak, baygın güney gecesinde sanki bir şey söylemek istemektedir. Ama kimse dinlemek istemiyor.

Milli Eğitim Başmüfettişi Reşat Nuri'yi, romancının, edebiyatçının yanı sıra, devlet adamını Türkiye hatırlamıyor. Fakat *Eski Şarkı*'da bayraklar, fenerler geçiyor; uzak bir deniz feneri güney gecesinin bol yıldızlı karanlığında hâlâ ışıyor, gönlün sıkıntısına pınlılar serpiyor. Pınlılar, körlükten korkanların kılavuzu.

Reşat Nuri'nin dergilerde, gazetelerde unutulmuş, kitaba evrilmemiş nice yazısı var. En abuk sabuk yazıların kitaplaştığı günümüzde, kadirbilir bir yayınevinin ilgisini Reşat Nuri yazılan bilmem çekmez mi?

Takvimde İz Bırakan:

"Misafir Mustafa Kemal'di. Locada Ibsen'i seyrederken, oyundan sonra yağmurluklu bir asker tarafından sürülen eski ve galiba biraz yana eğilmiş bir payton içinde Beyoğlu caddesini geçerken, kimin yanında oturduğumu, ne kutsal bir tarih gecesi geçirmekte olduğumu nereden bilebilirdim?" Reşat Nuri Güntekin, "*İlk Piyasım*", Aydıbir, 1954.

